

Nr 45

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande beredskapslagring av olja, i vad propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 19 oktober 1962 dagtecknad proposition, nr 194, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av föredragande departementschefen enligt samma protokoll förordnade riktlinjer rörande beredskapslagring av olja;

dels ock antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 343) om oljelagring m. m.;

2) förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 344) om oljeavgift m. m.; samt

3) förordning om ändring i förordningen den 5 december 1958 (nr 575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.

De vid propositionen fogade författningsförslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 343)

om oljelagring m. m.

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 4 §§, 7 § 2 mom., 8, 9 och 14 §§ förordningen den 31 maj 1957 om oljelagring m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagna lydelse)

1 §.

För att trygga tillgång inom riket på mineralolja skola säljare och förbrukare av sådan olja här hålla lager därav enligt vad i denna förordning stadgas. Om skyldighet för statlig myndighet att hålla lager av mineralolja skall dock, i stället för be-

För att trygga tillgång inom riket på mineralolja för energiförsörjning skola säljare och förbrukare av sådan olja här hålla lager därav enligt vad i denna förordning stadgas. Om skyldighet för statlig myndighet att hålla lager av mineralolja

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

stämmelserna i förordningen, gälla vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

skall dock, i stället för bestämmelserna i förordningen, gälla vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

Enligt vad — — — — — utvunnen olja.

2 §.

Lagrings- och inköpsskyldigheten avser mineralolja som tillhör någon av följande grupper, nämligen:

bensin, dock icke flygbensin;
fotogen, dock icke flygfotogen;
motorbrännolja;
eldningsolja 1; samt
övriga slag av eldningsolja.

Sådana slag — — — — — annan gruppindelning.

Där ej — — — — — denna paragraf.

Vad i — — — — — inhemsk skiffer.

Lagrings- och inköpsskyldigheten avser mineralolja som tillhör någon av följande grupper, nämligen:

motorbensin, dock icke flygbensin;
fotogen, dock icke flygfotogen;
motorbrännolja;
eldningsolja 1 och 2; samt
övriga slag av eldningsolja.

4 §.

Kungl. Maj:t — — — — — i lager.

Tillsynsmyndigheten skall — — — — — nästkommande kalenderår.

Har lagringsskyldig genom att ersätta sin uppgiftsskyldighet enligt denna förordning föranlett att lagringsmängden icke kunnat bestämmas före sagda tidpunkt, må tillsynsmyndigheten senare, dock sist före utgången av det år varunder lagringsskyldigheten skall fullgöras, besluta härom utan hinder av att den jämlikt första stycket fastställda sammanlagda lagringsmängden kan komma att överskridas.

7 §.

2 mom. Basmängd inom viss grupp av olja är den mängd olja, tillhörande gruppen, som den lagringsskyldige under de i 5 eller 6 § angivna omständigheterna sålt eller förbrukat under basåret eller, om han sålt eller förbrukat olja både under basåret och året eller ettvar av de två åren närmast dessförinnan, vad han under dylika omständigheter i genomsnitt för år sålt eller förbrukat under angivna tid.

2 mom. Basmängd inom viss grupp av olja är den mängd olja, tillhörande gruppen, som den lagringsskyldige under de i 5 eller 6 § angivna omständigheterna sålt eller förbrukat under basåret eller, om han sålt eller förbrukat olja både under basåret och året eller ettvar av de två åren närmast dessförinnan, vad han under dylika omständigheter i genomsnitt för år sålt eller förbrukat under angivna tid. *Beträffande värmekraftverk må Kungl. Maj:t dock förordna om andra grunder för beräkning av basmängd.*

Vid beräkning — — — — — utrikes trafik.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Olja, som lagras enligt denna förordning, skall *förvaras* inom riket på sätt som tillsynsmyndigheten finner ur kontrollsynpunkt godtagbart. I lagret må ej inräknas olja, som är upplagd å provianteringsfrilager eller är föremål för transitering.

Olja, som lagras enligt denna förordning, skall *den lagringsskyldige förvara* inom riket *i utrymmen, som han äger eller över vilka han eljest förfogar*, på sätt som tillsynsmyndigheten finner ur kontrollsynpunkt godtagbart. I lagret må ej inräknas olja, som är upplagd å provianteringsfrilager eller är föremål för transitering.

Kungl. Maj:t — — — — — eller beskjutning.

Det ankommer på tillsynsmyndigheten att under beaktande av beredskapsbehoven besluta om förläggningen av lager som sägs i andra stycket.

9 §.

Tillsynsmyndigheten äger, när skäl äro därtill, efter ansökan medgiva dispens helt eller delvis från lagringsskyldigheten så ock från skyldighet, varom sägs i 8 § *andra stycket*.

Om skyldighet att erlægga oljeavgift, då dispens medgives, gäller vad därom stadgas i förordningen om oljeavgift m. m.

Tillsynsmyndigheten äger, när skäl äro därtill, efter ansökan medgiva dispens helt eller delvis från lagringsskyldigheten så ock från skyldighet, varom sägs i 8 § *första och andra styckena*.

Om skyldighet att erlægga oljeavgift *i vissa fall*, då dispens medgives, gäller vad därom stadgas i förordningen om oljeavgift m. m.

14 §.

Efter anmaning är envar som inom riket sålt eller förbrukat eller från utrikes ort infört olja skyldig lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om försäljningen, förbrukningen *eller* införseln, som tillsynsmyndigheten finner erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Efter anmaning är envar som inom riket sålt eller förbrukat eller från utrikes ort infört olja skyldig lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter om försäljningen, förbrukningen, införseln *eller lagret*, som tillsynsmyndigheten finner erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963 i den mån annat ej följer av vad nedan stadgas.

I fråga om de lagringsmängder envar lagringsskyldig skall hålla i lager under år 1963 skall gälla vad tillsynsmyndigheten därom bestämt intill den 1 januari 1963.

Vad i 8 § första stycket stadgas om att lagringsskyldig skall förvara lager i utrymmen, som han äger eller över vilka han eljest förfogar, skall icke äga tillämpning förrän efter utgången av år 1963.

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 344)
om oljeavgift m. m.**

Härigenom förordnas, att 2, 3 och 5 §§ förordningen den 31 maj 1957 om oljeavgift m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Lagringsskyldig är pliktig att till staten erlægga oljeavgift,

- a) om han erhåller — — — — —
b) om han, utan erhållen dispens, försummar skyldighet, som nyss är sagd.

Lagringsskyldig är pliktig att till staten erlægga oljeavgift,

- a) om han erhåller — — — — — beskjutning; eller
b) om han, utan erhållen dispens, försummar skyldighet, som nyss är sagd, eller skyldighet att förvara olja i utrymmen, som han äger eller över vilka han eljest förfogar.

Oljeavgift utgår — — — — — andra stycket.

3 §.

Oljeavgiften beräknas — — — — — hel månad.

Oljeavgiften utgör för kubikmeter och år

för *bensin och fotogen tjuguatta* kronor,

för *motorbrännolja och eldningsolja 1 tjuguen* kronor samt

för övriga slag av eldningsolja *tjugusju* kronor

eller, såvitt rör olja som skall lagras i bergrum eller på därmed jämförliga sätt, nämnda belopp ökade med sex kronor.

För månad — — — — — angivna belopp.

Oljeavgiften utgör för kubikmeter och år

för *motorbensin trettiofem* kronor,

för *fotogen trettioen* kronor,
för *motorbrännolja tjugusex* kronor,

för *eldningsolja 1 och 2 tjugufyra* kronor samt

för övriga slag av eldningsolja *tjugufem* kronor

eller, såvitt rör olja som skall lagras i bergrum eller på därmed jämförligt sätt, nämnda belopp ökade med sex kronor.

5 §.

I fall, som avses i 2 § första stycket b), beräknas oljeavgiften efter den brist, som *framgår* av avgiven uppgift varigenom bristen först yppats, eller, om bristen upptäckts vid undersökning, den brist, som därvid konstaterats.

I fall, som avses i 2 § första stycket b), beräknas oljeavgiften efter den brist, som *framkommer i samband med granskning* av avgiven uppgift varigenom bristen först yppats, eller, om bristen upptäckts vid *särskild* undersökning, den brist, som därvid konstaterats.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Oljeavgift skall — — — — — en månad.
 Sker ej — — — — — samma tidpunkt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963. Under år 1963 skall dock med avseende på oljeavgiftens storlek äldre bestämmelser gälla.

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 5 december 1958 (nr 575)
 om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.**

Härigenom förordnas, att 1 § och 7 § 3 mom. förordningen den 5 december 1958 om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

1 §.

1 mom. Skattskyldig, som under de beskattningsår för vilka taxering i första instans verkställes åren 1959—1966 för stadigvarande bruk i rörelse färdigställer anläggning i berg-rum för lagring av mineralolja eller annan anläggning för lagring av mineralolja, som innefattar skäligt skydd mot förstöring genom bomb-anfall eller beskjutning, äger att vid inkomsttaxeringen åtnjuta avdrag för avskrivning å anskaffningskostnaden för anläggningen på sätt nedan i 2 § stadgas. Avdrag för avskrivning som nu sagts medges endast om anläggningen har en volym av minst 1 000 m³ och anläggningen godkänts av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

1 mom. Skattskyldig, som under de beskattningsår för vilka taxering i första instans verkställes åren 1959—1973 för stadigvarande bruk i rörelse färdigställer anläggning i berg-rum för lagring av mineralolja eller annan anläggning för lagring av mineralolja, som innefattar skäligt skydd mot förstöring genom bomb-anfall eller beskjutning, äger att vid inkomsttaxeringen åtnjuta avdrag för avskrivning å anskaffningskostnaden för anläggningen på sätt nedan i 2 § stadgas. Avdrag för avskrivning som nu sagts medges endast om anläggningen har en volym av minst 1 000 m³ och anläggningen godkänts av överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap.

Skattskyldig, som — — — — — kan företeas.

I anskaffningskostnaden — — — — — körplaner o. dyl.

2 mom. Det åligger riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att på ansökan av skattskyldig pröva, huruvida anläggning, som i 1 mom. avses, kan godkännas som skyddad anläggning samt att — om så är förhållandet — utfärda intyg härom. I intyget skall jämväl angivas anlägg-

2 mom. Det åligger överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap att på ansökan av skattskyldig pröva, huruvida anläggning, som i 1 mom. avses, kan godkännas som skyddad anläggning samt att — om så är förhållandet — utfärda intyg härom. I intyget skall jämväl angivas anlägg-

(Nuvarande lydelse)

ningens volym, tidpunkten för dess färdigställande ävensom uppgifter, som äro erforderliga för dess identifiering.

7 §.

3 mom. Det åligger riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att utfärda intyg utvisande den lagermängd, som enligt vad i 1 mom. sägs skall anses utgöra skattskyldigs tvångslager, samt huruvida den skattskyldige fullgjort sin lagringsskyldighet. Sådant intyg skall riksnämnden senast den 1 april under taxeringsåret tillställa dels den skattskyldige dels ock länsstyrelsen för att överlämnas till den taxeringsnämnd som har att taxera den skattskyldige till statlig inkomstskatt.

(Föreslagen lydelse)

ningens volym, tidpunkten för dess färdigställande ävensom uppgifter, som äro erforderliga för dess identifiering.

7 §.

3 mom. Det åligger överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap att utfärda intyg utvisande den lagermängd, som enligt vad i 1 mom. sägs skall anses utgöra skattskyldigt tvångslager, samt huruvida den skattskyldige fullgjort sin lagringsskyldighet. Sådant intyg skall överstyrelsen senast den 1 april under taxeringsåret tillställa dels den skattskyldige dels ock länsstyrelsen för att överlämnas till den taxeringsnämnd som har att taxera den skattskyldige till statlig inkomstskatt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963.

Propositionen har hänvisats till bevillningsutskottet i vad den avser ändring i förordningen om oljeavgift m. m. och ändring i förordningen om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar m. m. samt i övrigt till lagutskott. I vad propositionen hänvisats till lagutskott har den behandlats av andra lagutskottet.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

A. Vid riksdagens början väckta motioner:

de likalydande motionerna nr 310 i första kammaren av herr Larsson, Thorsten, m. fl., och nr 391 i andra kammaren av herr Wahrendorff m. fl. angående ökad beredskapslagring av motorbrännolja hos förbrukare;

B. I anledning av propositionen väckta motioner:

de likalydande motionerna nr 766 i första kammaren av herr Hagberg m. fl. och nr 927 i andra kammaren av herr Bohman m. fl.,

de likalydande motionerna nr 767 i första kammaren av herrar Isacson och Virgin samt nr 928 i andra kammaren av herr Stiernstedt m. fl., samt

de likalydande motionerna nr 768 i första kammaren av herr Stefanson m. fl. och nr 929 i andra kammaren av herr von Sydow m. fl.

I motionerna I: 310 och II: 391 hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning av möjligheterna till ökad beredskapslagring av motorbrännolja direkt hos förbrukare.

I motionerna I: 766 och II: 927 hemställs, »att riksdagen måtte, med

ändring av de riktlinjer rörande beredskapslagring av olja som föreslagits i proposition nr 194, uttala,

att staten skall helt svara för investeringskostnaderna för skyddade lagringsanläggningar;

att staten, oavsett hur kostnaderna kommer att fördelas, i varje fall skall stå risken för kostnader överstigande 200 kr per m³ skyddat utrymme;

samt att investeringskostnaderna för oskyddade lagringsanläggningar skall fördelas så, att staten liksom hittills svarar för 60 procent och de lagringsskyldiga för 40 procent».

I motionerna I: 767 och II: 928 hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning enligt i motionerna angivna riktlinjer om beredskapslagring av drivmedel för jordbrukets traktorer.

I motionerna I: 768 och II: 929 hemställs, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 194 måtte besluta en sådan utformning av finansieringssystemet att ränte- och amorteringsfria lån för tvångslagringen av tunga och lätta eldningsolja utgår liksom hittills med 60 procent av de beräknade lokala kapitalkostnaderna».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 310, I: 766, I: 767 och II: 929.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges ett program för fortsatt beredskapslagring av mineralolja under sjuårsperioden 1963—1969. Liksom under innevarande lagringsperiod skall ansvaret för programmets genomförande åvila oljebranschen och storkonsumenterna av olja. Den för jordbrukets traktorer erforderliga lagringen föreslås inordnad i lagringsprogrammet. Bindande regler införes beträffande lokaliseringen av de skyddade lagringsutrymmena. Genom propositionen föreslås sådana ändringar i förordningarna om oljelagring och om oljeavgift som betingas av programmets genomförande. Härjämte föreslås följdändringar i förordningen om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar, m. m.

Den genomsnittliga årskostnaden för ifrågavarande beredskapslagring har i 1961 års priser beräknats till 112 milj. kronor. Av dessa förordas 53 milj. kronor bära finansieras pristägen. Återstående 59 milj. kronor skall utgå till de lagringsskyldiga i form av statliga ränte- och amorteringsfria lån, vilka föreslås indexreglerade.

Av propositionens innehåll redovisas här endast vad föredragande departementschefen anfört. Beträffande propositionens övriga innehåll hänvisas till propositionen.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Lange, har anfört:

»Bränsle- och energiförbrukningen i Sverige har under den nu pågående lagringsperioden fortlöpande stigit. Från 1955 till 1960 steg den med icke mindre än 20 procent. Genom en omfattande utbyggnad av vattenfallen har vattenkraftens relativa betydelse därvid kunnat upprätthållas. Konsumtionen av inhemska bränslen har däremot successivt minskat. Ökningen av den totala bränsle- och energiförbrukningen har i förening med förskjutningen från fasta till flytande bränslen medfört en utomordentligt stark uppgång i oljekonsumtionen. Denna steg mellan 1956 och 1961 från omkring 9 milj. m³ till drygt 12 milj. m³. Denna utveckling kan förväntas fortsätta. Enligt utförda prognoser beräknas konsumtionen av flytande bränslen vid innevarande årtiondes slut ha stigit till åtminstone omkring 19 milj. m³. Genom den ökade intensiteten i oljeförbrukningen och de flytande bränslenas allt flera användningsområden kan allt större sektorer av samhället förväntas bli beroende av en jämn tillförsel av dessa bränslen.

Importens stora betydelse för vår bränsleförsörjning har framtingat omfattande beredskapsåtgärder. Under snart tjugofem år har sålunda enligt särskilda bestämmelser olja beredskapslagrats hos näringslivet. Den ökade konsumtionen av importbränslen har därvid ansetts kräva allt större lagring. En omställning till inhemskt bränsle i den mån den är möjlig vid en avspärrningssituation har härigenom blivit allt svårare att genomföra och kommer att kräva allt längre tid. Denna utveckling ökar i bränsle- och energiförsörjningshänseende det moderna svenska samhällets sårbarhet. En god beredskapslagring av importerade bränslen framstår därför som ytterst angelägen.

Det nuvarande lagringsprogrammet, som antogs år 1957, syftade till att under en femårsperiod öka lagringen av mineraloljor. De i programmet uppställda, till kvantiteten bestämda lagringsmålen för olika oljeslag kommer i stort sett att ha uppnåtts vid periodens slut i och med utgången av detta kalenderår. För den fortsatta lagringen under återstoden av 1960-talet har 1961 års oljelagringskommitté lagt fram alternativa förslag. Kommittén har därvid dels beräknat den lageruppbyggnad som en enbart i förhållande till konsumtionen oförändrad beredskap skulle kräva, dels utarbetat tre alternativa lagringsmål för att förstärka beredskapen. I samtliga tre alternativ ingår en lika stor ökning av krigsreserven. Alternativ I ger därjämte en begränsad ökning av avspärrningsreserven medan alternativ II och III innebär ytterligare påbyggnader av denna reserv. De alternativa målen återspeglar en strävan att få till stånd en större uthållighet när det gäller försörjningen på bränsleområdet. Beredskapen på detta område skulle på så sätt närmas till vad som gäller på andra beredskapsområden. Vidare utjämnas inom respektive alternativ uthållighetsgraden för de olika oljeslagen. En sådan utjämnning uppnås icke genom enbart en automatisk lagerökning. Närmare uppgifter om de oljekvantiteter, som ingår i de olika alternativa lagrings-

målen, och deras fördelning på oljeslag torde få lämnas vederbörande utskott.

Då det gäller att taga ställning till lagringens omfattning under en kommande period, som bör avse åren 1963—1969, vill jag erinra om att det nuvarande lagringsmålet fastställdes jämväl under hänsynstagande till att tillgängliga resurser icke gjorde det möjligt att sikta till en kraftigare ökning av lagrens omfattning. Den lageruppbyggnad, som inleddes 1958, avsågs sålunda medföra en successiv förstärkning av beredskapen utan att denna ändå nådde en helt tillfredsställande omfattning. Mot denna bakgrund och med hänsyn till vårt lands alltmer ökade beroende av importbränslen bör lageruppbyggnaden därför enligt min mening fortsätta.

Vid remissbehandlingen har framhållits att bedömningen av lagringsbehovet bör påverkas av de förbättrade leveransmöjligheterna av olja från Väst-europa till Sverige. Denna omständighet synes mig främst ha betydelse för oljehandeln under normala försörjningsförhållanden. Vid sådana förbättrade leveransmöjligheter är det naturligt att de kommersiella lagren kan hållas vid en lägre nivå. Detta skärper givetvis å andra sidan kraven på beredskapslagring. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört och med hänvisning till den ståndpunkt remissinstanserna intagit finner jag mig böra förorda kommitténs alternativ III. Då lagringsperioden avses skola omfatta en så lång tidrymd som sju år kan emellertid lagringsprogrammet komma att behöva revideras.

Beträffande riktlinjerna för den fortsatta beredskapslagringen av olja är jag beredd förorda kommitténs förslag i den mån ej annat framgår av det följande.

Vad gäller jordbrukets traktorer finner jag det ändamålsenligt att drivmedelslagringen för dessa inordnas i den allmänna beredskapslagringen. Jordbruksnämnden har ifrågasatt att viss del av bensinlagringen för jordbrukets behov skall ersättas med motorfotogen. Detta skulle emellertid kunna medföra vissa omsättningssvårigheter. För närvarande är jag därför icke beredd förorda en sådan lösning. Jag förutsätter emellertid att överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap följer utvecklingen av lagringssituationen.

Ett område där den erforderliga beredskapslagringen hittills helt ankommit på staten är flygdrivmedlen. Enligt gällande bestämmelser är dessa drivmedel undantagna från lagringsskyldighet. För militära behov beredskapslagras flygdrivmedel inom krigsmakten. Någon motsvarande lagring för den civila luftfartens behov under avspärning och krig förekommer däremot icke utan man är hänvisad till de kommersiella lagren inom oljehandeln. Andra lagutskottet har i sitt utlåtande (1957: 34 s. 37) över oljelagringsprogrammet 1958—1962 understrukit vikten av att utvecklingen på flygdrivmedelsområdet noga följes och att behörig hänsyn tas till de ökade krav på beredskapslagring, som kan komma att ställas till följd av den sannolika kraftiga utvidgningen av den civila inrikes luftfarten. Under hänvisning härtill har dåvarande riksnämnden för ekonomisk försvars-

beredskap med skrivelse den 8 februari 1960 lagt fram en plan för beredskapslagring av flygdrivmedel för civil luftfart. Då jag finner det rimligt att en beredskapslagring av sådana drivmedel kommer till stånd genom statens försorg, avser jag att anmäla denna fråga i annan ordning.

I fråga om lagringsskyldigheten vid värmekraftverk anser jag att lagringsskyldighetens omfattning bör bestämmas efter speciella regler. Bränsleförbrukningen vid dessa verk kan nämligen i betydande grad växla från år till år beroende på vattentillgången vid vattenkraftverken. Jag återkommer till denna fråga vid behandlingen av erforderliga författningsändringar.

Lagringen vid stadsgasverken av de speciella bränslekvaliteter som utnyttjas för produktionen av stadsgas har hittills i allmänhet varit större än som påkallats av rent kommersiella hänsyn. Stadsgasens betydelse för energiförsörjningen inom berörda samhällen bör enligt min mening leda till att gasverkens försörjning med förgasningsbränslen säkerställs för motsvarande tidrymd som bränsleförsörjningen i övrigt under en avspärrningssituation. Från stadsgasverkens sida har vid remissbehandlingen vitsordats villigheten att frivilligt sörja för en betryggande lagring av råvaror för stadsgas. Med hänsyn härtill föreslår jag icke nu någon särskild lagringsskyldighet för stadsgasindustrin. Jag förutsätter därvid, att överenskommelse träffas mellan denna och tillsynsmyndigheten om en frivillig lagring av förgasningsbränslen utöver den lagring som enligt oljelagringsförordningen kan komma att åläggas stadsgasverken upp till det av kommittén framlagda alternativet III. Tillsynsmyndigheten bör därvid tillförsäkras rätt att kontrollera stadsgasverkens uppgifter om såväl lagerhållning som försäljning. Skulle den av mig förordade lagerhållningen icke uppnås eller skulle den nedgå under vad som åsyftats torde frågan om lagringsplikt beträffande råvara för stadsgas få omprövas.

Avsikten med den nuvarande beredskapslagringen av olja har varit att tillgodose vår beredskap på bränsleförsörjningens område. Så bör alltså vara fallet. Jag är därför enig med Sveriges industriförbund och Sveriges kemiska industrikontor i deras uppfattning att olja, som förbrukas såsom råvara vid industriella processer, icke bör omfattas av den nu ifrågavarande lagringsplikten. Hänsyn härtill har tagits i förslaget till ändrad lydelse av oljelagringsförordningen. Jag förutsätter att överstyrelsen i annat sammanhang beaktar behovet av beredskapslagring för förevarande ändamål.

För att underlätta genomförandet av nu löpande lagringsprogram har möjlighet funnits för de lagringsskyldiga att i olika avseenden erhålla dispens från gällande bestämmelser. Jag anser att samma möjligheter bör stå till buds under den kommande perioden. Det av Sveriges industriförbund framförda önskemålet att lagringsskyldig får möjlighet att vid onormalt lång isavspärrning tillgripa beredskapslagren utöver vad den s. k. vinterdispensen medger bör sålunda kunna tillgodoses genom tillämpning av 11 § i oljelagringsförordningen. Detsamma gäller centrala driftledningens och Svenska vattenkraftföreningens förslag beträffande kraftindustrins rätt att utnyttja

beredskapslagren vid ogynnsamma väderleksförhållanden för vattenkraftproduktionen.

Inom kommittén har enighet icke kunnat uppnås i två avseenden, nämligen dels beträffande beräkningen av kostnaderna för lagringsprogrammets genomförande i vad dessa avser enhetspriset på skyddade anläggningar, dels i fråga om finansieringen av de alternativa lagringsprogrammen.

För egen del ansluter jag mig till kommittémajoritetens förslag om ett i förhållande till det nuvarande programmet oförändrat genomsnittspris vid beräkningen av kostnaderna för skyddade utrymmen inom det kommande programmet. Härvid har hänsyn tagits till utvecklingen beträffande de nytillkommande cisternernas byggnadstekniska utförande. Anordningar som icke erfordras för den avsedda beredskapslagringen bör enligt min mening icke beaktas i detta sammanhang. Vid mitt ställningstagande har jag även tagit hänsyn till det förslag om indexreglering av enhetspriset, som framlägges i det följande.

När det gäller finansieringen har majoriteten inom kommittén föreslagit att de lagringsskyldiga under alla förhållanden skall delta i denna med ett belopp av 60 milj. kronor. I denna fråga har meningarna varit delade bland remissinstanserna. Näringslivets organisationer har därvid anslutit sig till kommittéreservanternas uppfattning att staten borde svara för dels hela kostnaden för den skyddade lagringen, dels 60 procent av kostnaderna för den oskyddade lagringen.

Reservanterna har motiverat sitt ställningstagande med bl. a. den nuvarande fördelningen av de totala kostnaderna mellan staten och de lagringsskyldiga. I anslutning härtill vill jag erinra om att oljehandeln vid den nu löpande lagringsperiodens början åtog sig att svara för dels den automatiska kostnadsökning som en fortsatt tillämpning av 1938 års lagringsbestämmelser skulle innebära, uppgående till 25 milj. kronor per år, dels ytterligare 15 milj. kronor per år till en förstärkning av beredskapen, eller tillsammans 40 milj. kronor per år. Detta belopp skulle uttagas genom prissättningen på olja. Det genomsnittliga pristillägg, som ett belopp av 40 milj. kronor för år skulle föranleda beräknades av 1955 års oljelagringskommitté bli obetydligt, 0,5 à 0,6 öre per liter vid periodens början och 0,4 à 0,5 öre vid dess slut.

Oljehandelns av beredskapslagringen föranledda pristillägg avsågs ej belastas leveranser till de lagringsskyldiga storkonsumenterna. Dessa förväntades sålunda genom ett lägre inköpspris på olja få finansieringsunderlag för sin beredskapslagring. Den lagringspliktiga industrins prissättning på sina produkter skulle sålunda ej vare sig på export- eller hemmamarknaden påverkas av kostnaderna för den beredskapslagring, som denna har att själv ombesörja. Såvitt kan bedömas har i allmänhet så ej heller skett.

Mot denna bakgrund finner jag det liksom kommittémajoriteten väl motiverat att utgå från en finansiering via priserna på 0,4 öre per liter. Det genomsnittliga årliga belopp på 60 milj. kronor, som skulle bli resultatet härav, skulle innefatta dels kostnaderna för en i förhållande till konsumtionen

oförändrad beredskap, den automatiska lagerökningen, som beräknats till 47,3 milj. kronor per år, dels ett mindre bidrag till kostnaderna för viss ökning av beredskapen. Enligt kostnadsberäkningarna för alternativ III skulle på staten falla 52 milj. kronor per år.

I och för sig är det, såsom redan 1955 års oljelagringskommitté hävdade, rimligt förutsätta att oljehandeln svarar för hela finansieringen av oljelagringen eftersom fullgörandet av lagringsskyldighet är en av de förutsättningar som ansetts böra uppställas för handeln med olja i riket. Fram till och med 1957 låg också — bortsett från vissa bidrag till byggandet av ett antal lagerutrymmen, främst skyddade sådana, — hela det ekonomiska ansvaret för beredskapslagringen på de lagringsskyldiga. Att staten i ökad omfattning bidragit till finansieringen av det nu löpande lagringsprogrammet får ses mot bakgrund av att detta innebar en snabb uppbyggnad och förstärkning under ett begränsat antal år. Jag anser det i och för sig motiverat att sedan denna uppbyggnad slutförts det ekonomiska huvudansvaret för en oförändrad eller måttligt ökad beredskap liksom tidigare bärs av de lagringsskyldiga. En prisbelastning på i genomsnitt 0,4 öre per liter förefaller ej heller orimlig för den kommande lagringsperioden eftersom redan under den löpande perioden investeringskostnader för beredskapslagringen varit inberäknade i företagets finansieringsplaner med lägst detta belopp.

Jag finner det angeläget att under den kommande lagringsperioden större hänsyn än tidigare tas till att de skyddade utrymmena erhåller en från beredskapssynpunkt lämplig lokalisering. Genom kommitténs förslag att fördela den skyddade lagringen på de olika zoner i vilka landet från oljedistributionssynpunkt indelats, finner jag att såväl beredskapssynpunkter som anläggningarnas lämpliga belägenhet i kommersiellt hänseende i rimlig grad bör kunna beaktas. Helt idealisk blir givetvis inte anläggningarnas belägenhet vare sig från kommersiell eller beredskapssynpunkt. Jag finner det liksom kommittémajoriteten skäligt att de eventuella extrakostnader för varuinlagring och omsättning av lagren, som kan uppstå om vissa av de skyddade lagerutrymmena icke erhåller en från kommersiell synpunkt helt lämplig belägenhet, tas ut prissägen.

Med hänsyn till de skärpta lokaliseringskraven för de skyddade utrymmena anser jag att bidrag av statsmedel bör lämnas till merkostnaden för dessa. Denna merkostnad har beräknats till 51,1 milj. kronor eller 7,3 milj. kronor per år. I motsats till vad kommittémajoriteten föreslagit finner jag det emellertid rimligt att detta statens bidrag utgår till de lagringsskyldiga utöver de statliga lån som majoriteten föreslagit.

Mot denna bakgrund är jag beredd förorda att av den totala genomsnittliga årskostnaden på 112 milj. kronor för den föreslagna beredskapslagringen under perioden 1963—1969 bidrag från staten i form av ränte- och amorteringsfria lån utgår till de lagringsskyldiga med 59 milj. kronor per år. Finansieringen prissägen skulle sålunda uppgå till 53 milj. kronor per år.

Vissa remissinstanser, bl. a. Sveriges industriförbund, har gjort gällande, att de lagringspliktiga konsumenterna med hänsyn till utgående energiskatt

icke borde belastas med direkta utgifter för sin andel i lagringsplikten. Bortsett från att denna ståndpunkt strider mot de principer, som redan tillämpats, vill jag understryka, att en specialdestination av energiskatte-medlen i den mening, som förordas av en del remissinstanser, aldrig åsyftats av statsmakterna. Detta framgår av de uttalanden som gjordes när energiskatten infördes 1957. Sålunda framhöll chefen för finansdepartementet bl. a. att energibeskattningen utgjorde ett led i strävandena att bryta de inflationistiska tendenserna i samhällsekonomin. Ett syfte var med andra ord att öka förutsättningarna för samhället att utan inflationsstörningar fullgöra de uppgifter, som för sin lösning kräver kollektiva insatser. Till dessa hör de för energiförsörjningen nödvändiga och på lång sikt växande basinvesteringarna. Efter införandet av den allmänna varuskatten framstår energiskatten ännu klarare än tidigare som en integrerad del av systemet av indirekta skatter.

Den ökade sårbarhet under krig och avspärrning, som den starkt stigande oljeförbrukningen medför, är baksidan av de betydande produktivitetsvinster, som denna energikälla möjliggör. Kostnaden för beredskapslagring bör därför ses som en del av kostnaderna för denna produktivitetsvinst. Någon principiellt hållbar invändning mot att låta denna kostnad även belasta oljeförbrukarna har icke framförts.

På förslag från de lagringsskyldigas sida har kommittén förordat att de lånebelopp som kan komma att fastställas för genomförandet av 1963—1969 års lagringsprogram fortlöpande räknas om under hänsynstagande till pris- och kostnadsutvecklingen för olja och cisterner. Med hänsyn till den kommande lagringsperiodens längd och svårigheten att med utgångspunkt från nu rådande prisläge bedöma den framtida prisutvecklingen vill jag inte motsätta mig att de lagringsskyldigas önskemål tillmötesgås och den statliga långivningen indexregleras på sätt kommittén föreslagit.

Kommitténs förslag att oljelagringsrådet omorganiseras och knytes till tillsynsmyndigheten skulle enligt min mening medföra ett förenklat förfarande och även innebära att viss likformighet vinnes i förhållande till andra rådgivande organ, som tillskapats på senare tid. Förslaget anknyter till den av 1955 års oljelagringskommitté förordade organisationen. Vid remissbehandlingen har emellertid från näringslivets sida uttalats tillfredsställelse med rådets nuvarande organisation. Med hänsyn härtill är jag icke nu beredd föreslå någon ändring på denna punkt.

Överstyrelsens för ekonomisk försvarsberedskap förslag om utökning av personalen fr. o. m. den 1 januari 1963 är jag icke beredd att nu taga ställning till, utan frågan om inrättande av nya tjänster bör tas upp först i samband med anmälan av överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64. I den mån personalförstärkningar skulle visa sig erforderliga under tiden 1 januari—30 juni 1963 synes det ökade personalbehovet kunna tillgodoses genom anställande av extra arbetskraft med anlitan av den i styrelsens avlöningsstat förslagsvis upptagna anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m.

De föreslagna riktlinjerna för lagringskyldigheten — innefattande lagringsprogrammet och finansieringsformen — torde böra underställas riksdagen. Därest riksdagen godkänner nämnda förslag, torde erforderliga medel i sedvanlig ordning få äskas på riksstaten för nästa budgetår.»

I anslutning till det framlagda förslaget till ändringar i förordningen om oljelagring m. m. anför departementschefen följande.

1 §.

»Syftet med oljelagringen har varit att säkra vår energiförsörjning. Under innevarande lagringsperiod har inom den petrokemiska industrin framkommit projekt, som innebär att oljan utnyttjas såsom råvara. Vid remissbehandlingen har hemställts att det skall klarläggas att olja använd såsom råvara icke omfattas av lagringsplikten. Då målsättningen för vår oljelagring alltjämt är att trygga landets energibehov, har genom en jämkning i författningens inledande bestämmelse utmärkts att lagringskyldigheten avser mineralolja för energiförsörjning och sålunda icke omfattar olja, som förbrukas såsom råvara.»

2 §.

»I denna paragraf anges i första stycket de olika slag av petroleumprodukter, som omfattas av lagringskyldigheten. Föreliggande förslag innebär, att den gällande gruppindelningen bibehålls utom i ett avseende. Redan under perioden 1958—1962 har det med hänsyn till användningsområdet befunnits lämpligt att i en grupp sammanföra eldningsolja 1 och 2. Författningstexten har ändrats i överensstämmelse härmed. Gruppen övriga slag av eldningsolja omfattar därför enligt förslaget alla övriga kvaliteter av sådan olja. Beträffande bensingruppen föreslås i sak ingen ändring. Liksom hittills skall bensin för tekniskt bruk såsom industri-, extraktions- eller laboratoriebensin icke inrymmas under denna grupp. Detta framgår emellertid tydligare om uttrycket motorbensin införes i författningstexten. Detta uttryck ansluter också till varuslagsbenämningen i gällande tulltaxa.

Enligt bestämmelserna i denna paragraf skall oljor, tillhörande en och samma grupp, anses likvärdiga. Inom gruppen fotogen ingår motorfotogen samt eldnings- och lysfotogen. Förbrukningen av motorfotogen minskar år från år under det att tendensen beträffande eldningsfotogen är den motsatta. Det är önskvärt att kunna få särskilt lagringen av olika fotogenkvaliteter i görligaste mån anpassad till beredskapsbehoven. Kommittén har i sådant syfte föreslagit att Kungl. Maj:t skulle ges möjlighet föreskriva en procentuell fördelning av lagren på olika kvaliteter inom grupperna. Det av kommittén åsyftade resultatet kan emellertid uppnås genom det i paragrafen upptagna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att förordna om annan gruppindelning, då så finnes erforderligt.»

4 §.

»Tillsynsmyndigheten bestämmer årligen före den 1 juli lagringsmängden för envar lagringsskyldig. För närvarande kan, om den lagringsskyldige ett år ej alls eller ej i tid lämnat vederbörliga uppgifter till tillsynsmyndigheten för lagringsskyldighetens bestämmande, icke efter den 1 juli beslutas att han skall hålla lager under det nästkommande året. Då någon lagerkvantitet ej blivit bestämd för den lagringsskyldige, kan ej heller oljeavgift uttas av honom. Enda påföljd, som kan drabba den försumlige, är böter. Såsom kommittén funnit är de nuvarande reglerna otillfredsställande. Till paragrafen torde därför böra fogas ett nytt stycke av innebörd, att tillsynsmyndigheten även efter den 1 juli skall kunna bestämma lagerhållningen för den, som försummat sin uppgiftsplikt. Det torde vara tillfyllest, därest tillsynsmyndighetens befogenhet i detta hänseende får utövas intill utgången av det år, varunder lagringsskyldigheten skall fullgöras. Beräkningen av lagringsmängden bör ske jämlikt den allmänna regeln i 7 § och tillämpade fördelningsgrunder. En konsekvens av regeln blir emellertid att det av Kungl. Maj:t enligt paragrafens första stycke uppställda lagringsmålet kommer att överskridas. Av praktiska skäl låter det sig nämligen knappast göra att i efterhand ändra övriga lagringsskyldigas åligganden. Det kan med utgångspunkt från hittillsvarande erfarenheter dock antas, att de beslut tillsynsmyndigheten får att fatta efter den 1 juli varje år, icke kommer att avse några större bränslekvantiteter. För den lagringsskyldiges vidkommande blir följden att han icke kan komma i åtnjutande av eventuellt statligt lån för det kalenderår tillsynsmyndighetens beslut avser samt att han blir skyldig erlägga oljeavgift.»

7 § 2 mom.

»Genom ett tillägg till paragrafens andra moment ges Kungl. Maj:t rätt att föreskriva andra grunder för beräkning av basmängd för kraftindustriens värmekraftverk (kondens- och gasturbinverk). Härigenom erhålles möjlighet att dämpa inverkan på lagringsskyldigheten av årssvängningarna i förbrukningen. Dessa kraftverk är lagringsskyldiga i den mån de är stora förbrukare av olja. Anläggningarnas karaktär av reservkraftverk för mötande av främst tillfälliga toppbelastningar samt vattenbrist vid vattenkraftverken, gör det önskvärt att medelsförbrukningen av bränsle under basperioden korrigeras med hänsyn till värmekraftverkens andel i landets totala kraftproduktion under en 10-årsperiod.»

8—9 §§.

»Olja, för vilken lagringsplikt föreligger, bör lämpligen förvaras av den lagringsskyldige i utrymmen, som han förfogar över, på sätt som är godtagbart ur kontrollsynpunkt. Förslaget innebär en skärpning av nuvarande bestämmelser, som ger den enskilde lagerhållaren möjlighet att uppdra åt annan att för hans räkning fullgöra lagringsskyldigheten. Jag har emellertid funnit det vara ur beredskapssynpunkt angeläget att den rådande frihe-

ten att inlagra olja hos annan begränsas. Avsikten är således att under kommande lagringsperiod den lagringsskyldige skall begagna sig av egna eller av honom eljest disponerade lagerutrymmen. Tillsynsmyndigheten skall dock, när särskilda skäl föreligger, på ansökan kunna medge en lagringsskyldig rätt till inlagring. Detta framgår av föreslagen ändring i 9 § första stycket. Sådana skäl torde exempelvis föreligga, när en nytillkommen lagringsskyldig icke har möjlighet att inom rimlig tid färdigställa egna lagerutrymmen. Vidare synes kraftproducent böra få möjlighet att inlagra hos annan sådan producent i enlighet med centrala driftledningens förslag. Jag förutsätter även, att i vissa fall generell dispens skall kunna meddelas. Sådan dispens synes närmast böra ifrågakomma för oljehandelsföretag, som samtidigt är reguljär importör av olja. I de fall dispens meddelas från inlagringsförbudet skall dock oljeavgift icke utgå. Detta kan utläsas av 9 § andra stycket oljelagringsförordningen jämfört med 2 § förordningen om oljeavgift m. m.

Förläggningen av nytillkommande skyddade lagerutrymmen bör ske på sätt tillsynsmyndigheten under beaktande av beredskapskraven föreskriver. En regel av detta innehåll har därför upptagits i 8 §.»

14 §.

»Enligt denna paragraf äger tillsynsmyndigheten för kontroll inhämta erforderliga uppgifter om försäljning, förbrukning och införsel av olja; däremot ej i fråga om lager. Detta har av kommittén ansetts vara en brist i den nuvarande förordningen, eftersom möjlighet ej föreligger att i förekommande fall erhålla lageruppgift vid andra tidpunkter än i 13 § sägs. Jag delar kommitténs uppfattning och föreslår därför att författningstexten ändras så att lageruppgift kan infordras, när så anses erforderligt.»

Övergångsbestämmelser

»Den nya lagringsperioden avser tiden 1963—1969. Författningsändringarna bör därför träda i kraft den 1 januari 1963. De som redan nu är lagringsskyldiga får sin lagringskvantitet för år 1963 bestämd under innevarande år. I 4 § föreslagen ändring torde därför icke böra äga tillämpning på lagringen under år 1963. Under sistnämnda år skall lagringsmål och lagringsmängder för år 1964 fastställas. De nya reglerna i 8 §, som begränsar möjligheterna för lagringsskyldig att genom inlagring hos annan låta denne fullgöra lagringsskyldigheten, torde icke böra tillämpas under år 1963.»

Utskottet

I propositionen framlägges ett program för fortsatt beredskapslagring av mineraloljor under sjuårsperioden 1963—1969. Liksom under innevarande lagringsperiod skall ansvaret för programmets genomförande åvila oljebranschen och storkonsumenterna av olja. Propositionen innehåller emellertid vissa principiella nyheter i förhållande till vad som nu gäller, bl. a. att

den för jordbrukets traktorer erforderliga lagringen föreslås skola inordnas i lagringsprogrammet och att bindande regler föreslås beträffande lokaliseringen av skyddade lagringsutrymmen.

Det framlagda förslaget, som bygger på ett av 1961 års oljelagringskommitté avgivet betänkande, innebär en betydande utbyggnad av oljeberedskapen i landet. Stor enighet har vid remissbehandlingen rått om att en tillfredsställande beredskapslagring av olja är en huvudförutsättning för vårt lands försörjningsmöjligheter i en kris eller avspärrningssituation. Den föreslagna utbyggnaden av lagringen har därför allmänt hälsats med tillfredsställelse. Utskottet, som beträffande den föreslagna lagringens omfattning och fördelning på olika produkter tagit del av vissa siffror utöver dem som propositionen innehåller, vill såsom sin mening framhålla att förslaget innebär en väsentlig förbättring i oljeberedskapen.

Vid beräkningen av kostnaderna för programmets genomförande har oljelagringskommittén utgått från prisläget den 1 oktober 1961 på de olika slaggen av olja. Vad beträffar lagringsutrymmena har man utgått från ett genomsnittspris per m³ för ovanjordscisterner av 100 kronor samt för skyddade lagringsutrymmen av 200 kronor. Med utgångspunkt från dessa priser för olja och cisterner utgör investeringskostnaden för den s. k. automatiska lagerökningen — d. v. s. en i förhållande till konsumtionen oförändrad beredskap — under perioden 1963—1969 331,2 miljoner kronor och den genomsnittliga årskostnaden 47,3 miljoner kronor. Investeringskostnaden för den förstärkning av lagringsberedskapen, som kommittéförslaget innebär, utgör 811,9 miljoner kronor. I detta belopp ingår lagerökningar av kol och koks med 28,8 miljoner kronor. Den genomsnittliga årskostnaden blir 116 miljoner kronor. För att finansiera lagerökningen fordras sålunda 68,7 miljoner kronor utöver den genomsnittliga årskostnaden om 47,3 miljoner kronor, som den automatiska lagerökningen innebär. Vid finansieringen av det nu löpande oljelagringsprogrammet har oljebranschen och de lagringsskyldiga storkonsumenterna svarat för en kapitalanskaffning av 48 miljoner kronor per år. Denna kostnad har varit inräknad i företagets finansieringsplaner med ett belopp som vid lagringsperiodens slut i genomsnitt uppgått till 0,4 öre per konsumerad liter av de slag av petroleumprodukter som omfattas av lagringsskyldigheten. Med ledning av konsumtionsprognosen har beräknats att ett fortsatt uttag med 0,4 öre per liter kommer att inbringa i genomsnitt 60 miljoner kronor om året. Härutöver återstår att finansiera omkring 52 miljoner kronor. Denna andel skall enligt kommitténs förslag finansieras genom ett statligt bidrag i form av ränte- och amorteringsfria lån. Det i propositionen framlagda finansieringsförslaget överensstämmer med kommitténs förslag med en modifikation. Med hänsyn till de skärpta lokaliseringskraven för de skyddade lagringsutrymmena har departementschefen föreslagit att merkostnaden för skyddad lagring i förhållande till lagring i oskyddade cisterner — beräknad till 7,3 miljoner kronor per år — skall bekostas av statsmedel. Propositionen innebär alltså att av den totala genomsnittliga årskostnaden på 112 miljoner kronor för den föreslagna beredskapslagringen bi-

drag från staten i form av ränte- och amorteringsfria lån skall utgå till de lagringsskyldiga med 59 miljoner kronor per år. Finansiering prismsvågen skall således ske till ett belopp av 53 miljoner kronor per år.

I motionerna *I: 766 och II: 927* samt *I: 768 och II: 929* uttalas kritik mot det föreslagna finansieringssystemet. I de förstnämnda motionerna framhålls, att den skyddade lagringen principiellt är en statlig uppgift som helt bör bekostas av staten. Enligt motionärernas mening bör staten i varje fall, oavsett hur finansieringen i övrigt kommer att ordnas, stå risken för kostnader överstigande 200 kronor per m³ skyddat lagringsutrymme. Vidare framhålls att skäl kan anföras för att kostnaderna för ovanjordslagring liksom hittills varit fallet skall fördelas med 60 procent på staten och 40 procent på de lagringsskyldiga. Motionerna utmynnar i yrkande om att staten skall helt svara för investeringskostnaderna för skyddade lagringsanläggningar, att staten, oavsett hur kostnaderna kommer att fördelas, i varje fall skall stå risken för kostnader överstigande 200 kronor per m³ skyddat utrymme, samt att investeringskostnaderna för oskyddade lagringsanläggningar skall fördelas så, att staten liksom hittills svarar för 60 procent och de lagringsskyldiga för 40 procent. I de sistnämnda motionerna, som särskilt tar sikte på de lagringsskyldiga konsumenterna, i synnerhet industriföretagen, framhålls att dessa icke alltid har möjlighet att ta ut kostnaderna av sina kunder för lagringen. Den hårdnande konkurrensen särskilt för exportindustriens del omöjliggör enligt motionärernas uppfattning en sådan kostnadsöverflyttning. Motionärerna framhåller också att det kärvare konjunkturläget redan medfört svåra belastningar för vår industri. Eftersom industriens lagringsplikt endast avser tunga och lätta eldningsolja skulle en lättning i industriens lagringskostnader kunna åstadkommas genom att statsbidrag utgick till beredskapslagring av dessa båda varuslag efter samma princip som för närvarande eller med 60 procent av kapitalkostnaderna. Motionerna utmynnar i ett yrkande av denna innebörd.

Frågan om fördelningen av kostnaderna för lagringen mellan staten och de lagringsskyldiga diskuteras ingående av departementschefen i propositionen. Där framhålls bland annat, att det i och för sig är rimligt att oljehandeln svarar för hela finansieringen av oljelagringen eftersom fullgörandet av lagringsskyldighet är en av de förutsättningar som ansetts bära uppställas för handeln med olja i riket. Vidare påpekar departementschefen att kostnaden för beredskapslagring av olja bör ses som en del av kostnaderna för den produktivitetsvinst som användningen av olja medför och därför bör belasta oljeförbrukarna. Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning och vill särskilt understryka att propositionens finansieringsförslag icke innebär att oljeförbrukarna ålägges större del av lagringskostnaden per förbrukad liter räknat än som för närvarande är fallet. Av detta följer att utskottet icke kan biträda de ovannämnda motionerna.

Såsom nämnts föreslås i propositionen att drivmedelslagringen för jordbrukets traktorer skall inordnas i lagringsprogrammet. Under remissbe-

handlingen har ifrågasatts huruvida icke viss del av bensinlagringen för jordbrukets behov borde ersättas med motorfotogen med tanke på att fortfarande ett stort antal fotogendrivna traktorer används eller hålles i reserv inom jordbruket. Med hänsyn till de omsättningssvårigheter en ökad lagring av motorfotogen skulle medföra har departementschefen emellertid icke förordat en sådan utväg. Utskottet, som icke har någon annan mening härom, vill i detta sammanhang understryka vikten av att utvecklingen av lagringssituationen såvitt angår drivmedel för jordbrukets behov uppmärksam samt följes.

Ett annat problem som sammanhänger med jordbrukets drivmedelsförsörjning aktualiseras i motionerna I: 310 och II: 391 samt I: 767 och II: 928. I dessa motioner framhålls att de s. k. farmaggregaten erbjuder ett betydande utrymme för lagring av drivmedel för jordbrukets traktorer. Genom att aggregaten är spridda på ett mycket stort antal platser är de enligt motionärernas uppfattning ur beredskapssynpunkt synnerligen värdefulla. Motionärerna menar att statsmakterna bör stimulera såväl till ökad anskaffning av farmaggregat som till ökad lagerhållning i dessa. Såsom exempel på åtgärder som skulle verka i sådan riktning nämnes statliga kreditgarantier, rätt att vid beskattningen avskryva befintligt oljelager och garantier för att den lagrade oljan icke tages i beslag av myndigheterna i en krissituation.

Enligt för utskottet tillgängliga siffror finnes för närvarande i landet omkring 73 000 farmaggregat med en sammanlagd cisternvolym av omkring 170 000 m³. Det måste enligt utskottets mening vara av stor betydelse ur beredskapssynpunkt att dessa lagringsutrymmen, som är utspridda på ett stort antal platser, utnyttjas så effektivt som möjligt. Såsom komplettering till det föreslagna lagringsprogrammet måste aggregaten anses vara av stort värde, och utskottet vill därför understryka vikten av att myndigheterna vidtager sådana åtgärder som kan vara ägnade att åstadkomma att aggregaten utnyttjas på ur beredskapssynpunkt bästa möjliga sätt. Eftersom beredskapslagringen för jordbrukets behov emellertid enligt propositionens förslag inordnas i lagringsprogrammet i stort och finansieras på samma sätt som detta är utskottet icke berett att nu förorda stödåtgärder eller statlig finansieringshjälp för den lagring som kan förekomma i farmaggregat. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att de räntefria lån, som tidigare kunde utgå för sådant ändamål, icke utnyttjades i någon större utsträckning.

Utöver det anförda har de i propositionen framlagda förslagen och de av departementschefen i anslutning därtill gjorda uttalandena inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Utskottet hemställer därför,

A. att riksdagen med avslag å följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 766 och II: 927 samt

2) motionerna I: 768 och II: 929
 måtte bifalla förevarande proposition, nr 194, såvitt densamma hänvisats till lagutskott;

B. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 310 och II: 391 samt

2) motionerna I: 767 och II: 928,

i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet i sitt utlåtande anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 december 1962

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Carlqvist, herrar Enarsson, Nyman, Per Jacobsson* och Axel Emanuel Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg, Odhe*, Bengtsson i Varberg, fru Eriksson i Ängelholm, herrar Hamilton, Gomér och Tobé*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Enarsson, Nyman, Per Jacobsson, Axel Emanuel Andersson, Anderson* i Sundsvall, *Hamilton, Gomér* och *Tobé*, vilka ansett

a) att det stycke i utskottets utlåtande som börjar med orden »Frågan om» å sid. 18 och slutar med orden »ovannämnda motionerna» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Frågan om fördelningen av kostnaderna för lagringen har varit föremål för delade meningar inom utredningen liksom vid remissbehandlingen.

Vad först gäller den *skyddade* lagringen anser utskottet att tungt vägande skäl har anförts för uppfattningen att staten bör bära det ekonomiska huvudansvaret för ifrågavarande lagringsanläggningar, eftersom denna lagring till väsentlig del avser försvarsberedskap. Utskottet ser det som en följd av den skyddade lagringens karaktär att denna lagring i fortsättningen skall förläggas till vissa, av militära hänsyn bestämda områden, varvid de lagringsskyldigas kommersiella och företagsekonomiska intressen icke längre kan bli utslagsgivande vid valet av lokaliseringsområde. Vid sådant förhållande anser utskottet att de lagringsskyldiga icke rimligen bör ålägg-

gas att med viss del bidra till finansieringen av ifrågavarande, skyddade anläggningar för beredskapslagring utan dessa kostnader bör i sin helhet bestridas med statliga medel i form av ränte- och amorteringsfria lån enligt i propositionen i övrigt föreslagna villkor.

Vad så gäller finansieringen av anläggningar för den s. k. oskyddade lagringen anser utskottet det naturligt att de lagringsskyldiga bär en del av kostnaderna eftersom ifrågavarande lagring kan mera direkt anknyta till den kommersiella rörelsen. Propositionen innebär emellertid i denna del såsom framhållits i motionerna att de lagringsskyldiga skall åläggas att bära en *större andel av investeringskostnaderna* än vad som hittills tillämpats. Mot bakgrunden av bl. a. det aktuella kostnadsläget för den svenska industrien anser utskottet det icke skäligt att skärpa kostnadsfördelningen på angivet sätt utan anser i likhet med motionärerna att kostnaderna för ovanjordslagringen liksom hittills skall fördelas med 60 procent på staten och 40 procent på de lagringsskyldiga.

Som motionärerna framhållit innebär Kungl. Maj:ts förslag i realitet, att beredskapslagringen av brännolja i stor utsträckning skulle komma att finansieras genom tillägg på konsumentpriserna eller i vart fall leda till ökade kostnader för storkonsumenterna i olja. Motionärerna har i anledning härav påpekat att konsumenterna erlägger över 600 milj. kronor per år i energiskatt, vilken från början var avsedd bl. a. för finansieringen av oljelagringen. Med anledning av departementschefens uttalande i propositionen att energiskatten efter införandet av den allmänna varuskatten skulle ännu klarare än tidigare framstå som en integrerad del av systemet med indirekta skatter, vill utskottet tillfoga att frågan om energiskatten bör ses mot bakgrunden av den översyn av den indirekta beskattningen som sker genom den allmänna skatteberedningen.

Med det förslag till kostnadsfördelning som utskottet här angivit skulle statens totala bidrag för oljelagringen komma att uppgå till 77 milj. kronor per år och kostnaden för de lagringsskyldiga till 35 milj. kronor per år.»

b) att utskottet under A. bort hemställa,

»att riksdagen i anledning av följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 766 och II: 927 samt

2) motionerna I: 768 och II: 929 måtte, med förklaring att förevarande proposition såvitt avser frågan om finansieringen icke kunnat oförändrad bifallas, för sin del antaga propositionen, såvitt densamma hänvisats till lagutskott, med de ändringarna att staten skall helt svara för investeringskostnaderna för skyddade lagringsanläggningar, samt att investeringskostnaderna för oskyddade lagringsanläggningar skall fördelas så, att staten liksom hittills svarar för 60 procent och de lagringsskyldiga för 40 procent.»